

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۰۵/۲۲

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

بررسی سلامت اجتماعی دانش آموزان

شیرین مردی، معصومه صنم نژاد، بهنام حسینیان، راحله غفاری

چکیده

سلامتی اجتماعی تابعی از عوامل مختلف اجتماعی و فرهنگی است و دانش آموز پس از ورود به مدرسه با محیط جدیدی روبرو می شود که با زندگی قبلی او و محیط اجتماعی گذشته اش متفاوت می باشد و در طی دوران تحصیل نیز با مسایل و مشکلات عدیده ای روبرو خواهد گشت که هر کدام میتواند به سلامت اجتماعی او خدشه وارد کند. هدف این پژوهش بررسی میزان سلامت اجتماعی در بین دانش آموزان با تأکید بر شبکه های اجتماعی دانش آموزان که فرضیات آن از تئوریهای مختلف سلامت اجتماعی و نظریه های شبکه اجتماعی و سرمایه اجتماعی استخراج و مورد آزمون قرار گرفته اند. روش بررسی، تلفیقی از روش کتابخانه ای و میدانی است. سلامت اجتماعی دانش آموزان به صورت توزیع تقریباً نرمال و در حد متوسط به دست آمده است. بین شبکه های اجتماعی، منابع حمایت اجتماعی شبکه ها، ارتباط شبکه ای و پایگاه اقتصادی- اجتماعی دانش آموز با میزان سلامت اجتماعی او ارتباط معنی دار آماری به اثبات رسید و در تحلیل رگرسیونی متغیرهای وارد شده در مدل توانسته اند در حدود ۲۷ درصد تغییرات واریانس متغیر سلامت اجتماعی دانش آموزان را تبیین کنند که قوی ترین پیش بینی کننده، متغیر ارتباط شبکه ای بوده است. سلامت اجتماعی دانش آموزان به عنوان سازه ای اجتماعی از کمیت و کیفیت حضور و فعالیت در شبکه های اجتماعی تاثیر می پذیرد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

مقدمه

از عوامل اساسی توسعه پایدار و همه جانبه، توجه ویژه به جمعیت جوان به ویژه دانش آموزان به عنوان قشر صاحب تفکر و اندیشه است. پرورش استعدادها و قابلیت های دانشجو همهانگ با نیازها و تحولات جامعه می تواند زمینه تحقق اهداف تعریف شده آرمانهای یک ملت را فراهم سازد. بدون تردید مولفه های متنوع و متعدد، هم از نظر کمی و هم به لحاظ کیفی، تحت تأثیر قرار می دهد به گونه ای که دائماً، با تصویر و تعریف جدیدی از مدرسه و دانش آموز روبرو می شویم. تحولات وسیع صنعتی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی در سطوح ملی، منطقه ای و جهانی موجب می گردد که نظام آموزش عالی به ایجاد همهانگی میان نیازهای جدید و مدرسه اهتمام جدی نماید. آنچه مسلم است دانش آموز به عنوان محور اصلی، نقش درجه اول را در این میانه ایفا می کند. لذا توجه به مسائل و مشکلات عدیده فراروی وی و چاره اندیشی برای حل آنها از وظایف اساسی نظام مدرسه است.

هم اکنون مدرسه، با چالشهای متعددی نظیر گسترش کمی سریع، انفجار اطلاعات بویژه در عرصه علوم، تغییر رویکردها نسبت به مدرسه در سایه تحولات اجتماعی، سیاسی، مشکلات عاطفی، روانی و خانوادگی غامض و ... روبرو است. تعامل عوامل مذکور و اثرگذاری آن بر مدرسه و دانش آموز مسئولیت متصدیان و سازمان های ذیربط در امر آموزش را بسی دشوار می نماید. متأسفانه در سالهای اخیر مشکلات عاطفی و روانی و اجتماعی در میان دانش آموزان روند صعودی نگران کننده ای داشته تا جایی که پدیده های نابهنجاری نظیر خودکشی، گرایش به سوء مصرف مواد، افت تحصیلی و ... به صورت موانع جدی، پیشرفت مدرسه را تحت تأثیر قرار داده است (قنبرزاده، ۱۳۸۵: ۱۱۶). به منظور مقابله با مشکلات مذکور، شناخت علمی و دقیق مسائل براساس یافته های مطالعات و پژوهشهای صاحب نظران و اندیشمندان اجتناب ناپذیر است.

روش تحقیق

از آنجا که روش تحقیق و پژوهش ارتباط نزدیک و مستقیم با موضوع پژوهش دارد و باید براساس نیاز پژوهش یکی از روشهای پژوهشی را انتخاب کنیم لذا در این تحقیق از روش پیمایش (Survey) استفاده شده است. محدودیت روشهای دیگر در رابطه با نگرش سنجی و از طرف دیگر سنجش نگرش ها در سطح نسبتاً وسیع با تعداد نمونه های بالا استفاده از روش پیمایش را در این پژوهش ایجاب کرده است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

همچنین علت این انتخاب، کارآمدی این شیوه در گردآوری داده ها، منظم ساتن آنها و امکان عملیات آماری بر روی آن اطلاعات و همچنین مساعد بودن این روش نسبت به تحلیل دقیق بوده است. بنابراین در این پژوهش، روش پیمایش مقطعی (CROSS-sectional) با دو هدف توصیف و تبیین مورد استفاده قرار خواهد گرفت که در سطح توصیف هدف نشان دادن تصویری تحلیل، هدف یافتن روابط بین متغیرهای مستقل و وابسته و تلاش برای تبیین تغییرات یا واریانس متغیر وابسته با توجه به متغیرهای مستقل است.

بررسی ارتباط بین شبکه اجتماعی دانش آموزان و سلامت اجتماعی

جدول توزیع افراد بر حسب شبکه اجتماعی به تفکیک میزان سلامت اجتماعی

سلامت اجتماعی	کم		متوسط		زیاد		جمع کل	
	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد
پایین	۵۱	۱۷/۹	۷	۸/۹	۱	۵/۳	۵۹	۱۵/۴
متوسط	۱۹۱	۶۷	۴۹	۶۲	۱۵	۷۸/۹	۲۵۵	۶۶/۶
بالا	۴۳	۱۵/۱	۲۳	۲۹/۱	۳	۱۵/۸	۶۹	۱۸
جمع کل	۲۸۵	۱۰۰	۷۹	۱۰۰	۱۹	۱۰۰	۳۸۳	۱۰۰
	R=0/136		Gamma=0/322		Kendall Tau-b= 0/146			
	Sig=0/000		Sig=0/002		Sig=0/002			

جدول فوق همبستگی سطوح سلامت اجتماعی را با سطوح شبکه اجتماعی دانش آموزان نشان می دهد. با ملاحظه ارقام جدول متوجه می شویم که از مجموع ۲۸۵ نفر دانش آموزان که شبکه اجتماعی پایین دارند، ۶۷/۰ درصد (بیشترین درصد) سلامت اجتماعی متوسط دارند و کمترین درصد (۱۵/۱ درصد) سلامت اجتماعی بالا دارند. همینطور از مجموع ۱۹ نفر که شبکه اجتماعی بالا دارند، ۷۸/۹ درصد (بیشترین درصد) سلامت اجتماعی متوسط و ۵/۳ درصد (کمترین درصد) سلامت اجتماعی پایین دارند. با توجه به اینکه متغیر وابسته در سطح ترتیبی سنجش شده است، مقدار کندال بدست آمده ۰/۱۴۶ و گامای بدست آمده ۰/۳۲۲ در سطح

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

معنی داری ۰۰۲/ در طح اطمینان ۹۹ درصد معنی دار است، لذا مدرک کافی برای رد فرض صفر داریم و فرضیه ارتباط بین شبکه اجتماعی دانش آموزان و میزان سلامت اجتماعی آنان تایید می گردد. براساس R پیرسون بدست آمده (۰/۱۳۶) در سطح سنجش فاصله ای نیز ارتباط مستقیم بین دو متغیر تایید می گردد. به گونه ای که هر چدر فرد از شبکه اجتماعی بیشتری برخوردار باشد، میزان سلامت اجتماعی او نیز بالاتر خواهد بود. ارتباط بین این دو متغیر با توجه به مقادیر بدست آمده برای ضرایب همبستگی ضعیف و مستقیم است.

نتایج تحلیلی تحقیق

مساله اصلی این تحقیق بررسی میزان سلامت اجتماعی دانش آموزان در ارتباط با شبکه های اجتماعی آنان بود. یافته های پژوهش نشان داد که بیشترین سطح فراوانی میزان سلامت اجتماعی دانش آموزان در سطح متوسط می باشد. در این پژوهش سعی شد به سایر سئوالات نیز پاسخ داده شود. یافته های نشان می دهد که بین سطح پایگاه اقتصادی- اجتماعی دانش آموزان با سطح سلامت اجتماعی آنان رابطه وجود دارد. این یافته تئوری های موجود در خصوص ارتباط پایگاه اقتصادی- اجتماعی با سلامت اجتماعی را تایید می کند. به این معنی که هر چه پایگاه اقتصادی - اجتماعی در سطح بالاتری قرار بگیرد، سلامت اجتماعی فرد نیز بالا می رود.

نتایج حاصل از این پژوهش نشان می دهد که ارتباط مستقیمی بین سطح شبکه های اجتماعی و سلامت اجتماعی افراد وجود دارد.

وجود رابطه بین سطح حمایت اجتماعی دریافتی از شبکه های اجتماعی و میان ارتباط شبکه ای دانش آموزان با سطح سلامت اجتماعی آنان به اثبات رسید. بدین معنی که هر چه میزان فرد میزان ارتباط بیشتری با عضای شبکه داشته و منابع حمایتی بالاتری داشته باشد، میزان سلامت اجتماعی او نیز افزایش می یابد. ارتباطات بین فردی مثبت برای سلامت افرادی ضروری است. شناسایی و همکاران مهارت های ارتباطی را به عنوان وسیله ارتباط میان فرد و محیط تعریف می کنند و معتقدند که این وسیله برای شروع و ادامه ارتباط سازنده و سالم با همسالان به عنوان بخش مهمی از سلامت روانی، مورد استفاده واقع می شود. بنابراین فرد دارای مهارت ارتباطی بالا با ایجاد رابطه ای سالم و سازنده با سایرین به سلامت اجتماعی بالاتری دست می یابد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

منابع و مأخذ

کتاب

۱. برک، لورای ای (۱۳۸۲) روانشناسی رشد، ترجمه یحیی سید محمدی، تهران، نشر ارسباران.
۲. بوردیو، پیر. (۱۳۸۴). شکل‌های سرمایه. چاپ شده در کیان تاجبخش. سرمایه های اجتماعی: اعتماد، دموکراسی و توسعه. توسعه. ترجمه افشین خاکباز؛ حسن پویان. تهران: نشر شیرازه.
۳. بیرو، آلن، فرهنگ علوم اجتماعی، ترجمه باقر ساروخانی، تهران ۱۳۷۰
۴. پاتنام، روبرت. (۱۳۸۰). دموکراسی و سنت های مدنی. ترجمه محمدتقی دلفروز. تهران: نشر روزنامه سلام.
۵. پارک، جی. ای و پارک. ک. درسنامه پزشکی پیشگیری و اجتماعی (کلیات خدمات بهداشتی)، جلد دوم، ترجمه دکتر حسین شجاعی و دکتر حسین ملک افضلی، چاپ سوم، انتشارات دانشگاه علوم پزشکی گیلان (۱۳۷۵)، صص ۳۷-۳۱.
۶. لارنس، ۱-جانف الیور، بی (۲۰۰۱)، شخصیت؛ نظریه و پژوهش، ترجمه محمد جعفر جوادی و پروین کدیور، تهران، انتشارات آیز (۱۳۸۱)
۷. فوکویاما، فرانسیس. (۱۳۷۹)، پایان نظم (ترجمه غلامعباس توسلی)، تهران، انتشارات جامعه ایرانیان، چاپ اول
۸. کرلینجر، فرد آن- پدها زور، الازارجی (۱۹۷۳)، رگرسیون چند متغیری در پژوهش های رفتاری- ترجمه حسن سرایی، تهران، مرکز نشر دانشگاهی ، (۱۳۶۶)
۹. شولتز، دوان- شولتز، سیدنی آلن (۱۹۹۸) نظریه های شخصیت، ترجمه یحیی سید محمدی، تهران، موسسه نشر ویرایش، ۱۳۷۹
۱۰. مجموعه خلاصه مقالات اولین سیمینار بهداشت روان دانشجویان، اسفند ۱۳۸۰، دانشگاه تهران.